

Slobodan Milošević – PARADIGMA LJUDSKE DESTRUKTIVNOSTI

Esad Bajtal, *Zločini i laži Miloševićeve kripto-politike*, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2014.

Uvod

Ako je njemačko-američki psiholog i humanistički filozof Erich Fromm (Erih From) u svojoj knjizi fokusirao Hitlera kao personifikaciju maligne agresije, odnosno najmorbidnije destrukcije u prvoj polovini prošlog vijeka, onda je to na isti način Esad Bajtal, bosanski psiholog i filozof, učinio u svojoj knjizi *Zločini i laži Miloševićeve kripto-politike*, fokusirajući se na lik Slobodana Miloševića, također kliničkog slučaja nekrofilije, i njegove ideološke trabante i poklonike, te njihova zlodjela činjena u drugoj polovini prošloga stoljeća, na prostorima bivše Jugoslavije, a posebno na prostoru Bosne i Hercegovine. Knjiga je izišla 2014. u Sarajevu, a njezin je izdavač Institut za istraživanje zločina protiv

čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.

S obzirom na zlo kao najokrutniju antisocijalnu pojavu, Bajtalova knjiga može se komparirati s Frommovom *Anatomijom ljudske destruktivnosti*, pa ću u ovom kratkom prikazu Bajtalovu knjigu nasloviti onako kako je naslovljen ovaj tekst. Bajtalovo djelo kao analitička psihobiografska studija itekako korenspondira s djelom Eriha Froma, nastojeći se također fokusirati na barem dva pitanja: 1) koje pokretačke snage motiviraju osobu i koje je strasti tjeraju ili navode na destruktivno ponašanje, 2) koji su uvjeti – unutarjni ili vanjski, odgovorni za razvoj tih specifičnih strasti.

Shodno tome, ova pitanja stavit ćemo u kontekst činjenice

da su oba zločinca motivirana jakom strašću za destrukcijom, mentalnom i fizičkom okrutnošću, strastima, koje su bile dio njihova karaktera, a objekti njihove destrukcije bili su gradovi i ljudi. U tom smislu, autor politiku Slobodana Miloševića ističe kao izvor svih destrukcija ne samo na prostoru Bosne i Hercegovine, već i u ostalim dijelovima bivše države gdje su počinjeni užasni zločini, nezapamćeni u civiliziranoj Evropi na pragu 21. stoljeća. Pored počinjenih zločina naočigled cijele svjetske javnosti Miloševićeva krypto-politika sa svojim lažima ruga se i prkosi javnoj svijesti čitave zemaljske kugle, a njegovo negiranje počinjenih zločina i zločina genocida nad Bošnjacima može se shvatiti samo kao prelazna faza do krajnjeg zločinačkog cilja, a to je potpuno **prebacivanje krivice na žrtvu**, tj. **blamažu žrtve**, dok se stvarni zločinci predstavljaju kao žrtve **fiktivne muslimanske države Alije Izetbegovića**, koju su oni, eto “spriječili” te “onemogućili” stvaranje jedne takve “društveno-političke nakaze”, koja bi “inficirala cijelu Evropu”, pa i šire, što bezmalo ističu kao svoju civilizacijsku zaslugu.

Baveći se fenomenom zla, sa Slobodanom Miloševićem kao glavnim likom, knjiga predstavlja logičku sublimaciju, kako kaže

autor, kako ranijih tako i novih tekstova, koji su u piščevu intelektualnom zrenju bili činjenično i stilski dopunjeni i obogaćeni, te kao takvi čine idejni nukleus iz kojega se razvila spisateljska cjelina pod gore spomenutim naslovom.

Poznajući autorovu znanstvenu akribiju, moralni kredo u traganju za istinom, kao i neprikosnoveni habitus rodoljublja, vjerujemo da on neće stati ni s ovom knjigom u istraživanju, osudi i borbi protiv ovog i svakog drugog oblika zla bez obzira odakle potječe, iz kojeg naroda, s kojeg prostora i od kojeg pojedinca. No, ne samo s ovom knjigom, on je svoje kritičko mišljenje znao iskazati i u najtežim trenucima agresije, ne samo protiv Miloševića, Karadžića i drugih zlikovaca iz korpusa *udruženog zločinačkog poduhvata*, već i protiv svih nepravilnosti, kriminala, loše politike, nemorala i svih drugih antisocijalnih pojava iz svog okruženja, svoje općine, kantona, države, pa i regiona, što kao angažirani intelektualac to i danas čini, bez obzira na rizik po vlastitu sigurnost.

Sistematsko tkanje zločina protiv Bosne i Hercegovine

Knjiga je koncipirana u logički koherentnu cjelinu u pet dijelova, s metaforičkim značenjem lekse-

me “tkanje”, ključne odrednice u svakom poglavlju;

- I. Tkanje rata
- II. Negacija tkanja
- III. Dokumenti o tkanju rata
- IV. Sofisticirani nastavak tkanja
- V. Etička kritika krvavog tkanja

Tako je autor leksemi “tkanje”, što označava finu kućnu radinost, dao novo značenje u kontekstu stvaranja (kreiranja) i doziranja rata, kao planiranog, sistematskog i u detaljima razrađenog, te kontroliranog i preciznog realiziranja zločina, etničkog čišćenja i istrebljenja Bošnjaka kao “remetilačkog faktora” koji stoji na putu velikodržavnih interesa, interesa prema zločinačkim projektima od *Načertanija* do *Memoranduma* SANU-a, za koje se diktator Milošević zauzeo provesti u djelo, te se konačno riješiti “turskih ostataka” i konačne satisfakcije potiranja “turskog kompleksa”.

U tom “tkanju zla” ključnu ulogu imale su Miloševićeve **bestijalne laži**, koje su činile suštinu javne politike, a koja je, kako kaže autor, samo kriptoverzija tajne, kabinetski osmišljene i propagandom skrivene velikodržavne (makijavelističke) politike, odnosno akademski (SANU) zacrtane,

istinski podle i nikad objavljene (naprotiv negirane, op. a.) agresije na Bosnu i Hercegovinu. S obzirom da je Milošević bio nenadmašni diktator, neprikosnoveni naredbodavac, koji je imao sve pod svojom kontrolom, autor s pravom ističe da je Milošević kriv za sve; kako za ono što su Srbi učinili drugima, tako i za ono što su drugi, uzvratajući, učinili Srbima.

Njegova morbidna ideologija najvećim dijelom zahvatila je čitav srpski korpus, tako da su po završetku rata, kada su se već svodili računi o zločinima, velikosrpski etno-nacionalisti nastojali relativizirati počinjene zločine u Bosni i Hercegovini, na taj način što su se koristili razvodnjavajućom frazom da su “zločini činjeni na sve strane”, što tendira općem zaključku da su svi podjednako krivi, kako oni koji su s predomišljajem učinili zločine, tako i oni koji su počinili ubistva u samoodbrani, suprostavljajući se udruženom zločinačkom poduhvatu.

Ali, ne lezi vraže, kipteći nacionalisti ne miruju, već vrlo brzo smišljaju nove zlice, prebacujući normu u svojim morbidnim lažima na taj način što svu krivicu prebacuju na žrtvu, što im u njihovoj opsjeni opravdava sva zlodjela, koja oni u svojim morbidnim lažima nastoje prikazati kao nužnu odbranu, na osnovu čega se sugerira zaključak

da se sa žrtvom moralo postupiti mnogo oštrije, čak do potpunog istrebljenja, tj. konačnog rješenja. Pored toga, srpski mediji u svojim izvještavanjima masovna stradanja od srpskih granata na opsjednutim gradaovima prikazivali su kao muslimanski terorizam, doslovno da u Sarajevu i drugim opkoljenim gradovima “muslimanski fanatici” sami sebi postavljaju eksploziv, dok srpske granate ne ubijaju nikoga i ne prave nikakvu štetu, a srpski vojnici na obroncima opkoljenog grada sa svim vrstama oružja “miroljubivo posmatraju grad i čude se Bošnjacima kako ubijaju sami sebe”.

No, i pored sveg užasa teškog naslijeđa i velikog broja haških optuženika i osuđenih ratnih zločinaca, i nakon 20 godina od završetka rata, srpski političari, mahom bez trunke savjesti, vrlo često znaju izjaviti da “Srbi nemaju čega da se stide” (Šarović, Koštunica), drugim riječima samo što nisu rekli da su umjesto zločina radili “častan posao”, te na taj način kao da javno obećavaju da će i sutra, ako zatreba, ponovo krenuti istim putem, zaključuje Bajtal, te nastavlja, dok neki drugi otvoreno istupaju s prijetnjom “ćeraćemo se mi još” (M. Bečković), to zasigurno zvuči kao eufemizam Karadžićeve prijetnje o nestanku bošnjačkog naroda.

Autor u prvom tekstu “Epitaf za luđaka” u prvoj glavi (*Tkanje rata*) počinje rečenicom da je “mnogo toga napisano o Slobodanu Miloševiću”, znajući da je cijeli svijet upoznat s njegovim zlodjelima i da se tu više nema što reći, autor dodaje da “nikad nije dovoljno”, jer je on “neizreciva količina sotonštine..., začetnik i nalogodavac svih regionalnih zala i svih mogućih nevolja ovdašnjih naroda, uključujući i srpski”.

Slobodan Milošević – 69 pridjeva kliničkog slučaja

O kakvom se sotonskom liku radi, Bajtal u svojoj naraciji, koju započinje s “nije dovoljno”, ističe neka značajna spisateljska imena, čije su publikacije upoznale čitačku publiku o liku i (ne)djelu Slobodana Miloševića.

U prvom redu autor ističe Florence Hartmann (Florens Hartman), tadašnju dopisnicu *Le Monda* iz Beograda, koju njegova vlada tokom 1994. proglašava “personom non grata” i zabranjuje joj rad i ulazak na teritoriju Savezne republike Jugoslavije, jer mu, naravno, nije odgovaralo da istina iziđe u javnost. Tako je ova diplomatica Pariskog univerziteta svoje iskustvo iz Beograda iznijela u svojoj knjizi *Milošević – dijagonala luđaka*, luđaka koji svoje bolesne

ideje provodi pod plaštom velikosrpske patološke politike, kaže Florens.

Na istom fonu francuski historičar Jacques Juillard (Žak Žilijar), koji o morbidnoj politici S. Miloševića piše u knjizi *Fašizam koji nadire*, kojom će pokazati da je rat u Jugoslaviji bio rat promašenih šansi, šansi da se zada definitivan udarac fašizmu u nadiranju. Knjiga je posvećena "srpskom prijatelju Ivanu Đuriću", historičaru i univerzitetskom profesoru, koji je pobjegao od mobilizacije i slanja na front, te u Parizu nastavio svoje anti-ratno djelovanje. Pored Hartmanove i Žilijera, srpski egzilant Vidosav Stevanović također u Parizu izdaje knjigu pod naslovom *Milošević – jedan epitaf*.

U nastojanju da prikaže lik i (ne)djelo S. Miloševića, autor ove knjige, tražeći adekvatan pridjev, upotrebljava čak 69 različitih atributa, koji bi se mogle pridjenuti "balkanskom kasapinu". Spomenut ćemo samo neke od njih: **majstor podmuklih igara i opasnih prevara, savremeni Kaligula, kliconoša teške bolesti, satana sa Dedinja, egzekutor, šef mafije, veliki don, onaj koji uništava sve oko sebe, začetnik i stvaralac nesreća na tlu bivše Jugoslavije, bijeda jednog mentaliteta i dr.**

Tako je Stevanović opisao čelnika države pod čijom je komandom

izvršena agresija na Bosnu i Hercegovinu, a protiv koga je podignuta optužnica (22. maja 1999.) kao prvog čelnika jedne države u historiji čovječanstva, "majstora dvostrukog govora, bolje rečeno dvostruke politike", kako kaže F. Hartman, koji je sve intelektualne i medijske snage podredio stvaranju idiličnog privida vlastite nedužnosti u pogledu krvave neljudske stvarnosti koju je sistematski organizirano proizvodio od Ljubljane do Prištine, a po Bosni i Hercegovini najduže i najsirovije, da bi se na način koji vrijeđa zdrav razum, javnosti predstavljao kao mirotvorac. Ključne naredbe on nije izdavao u pisanoj formi (putem dokumenata), već licem u lice, što je oprobani Hitlerov recept skrivanja tragova zločina, ističe autor u podnaslovu "Najava genocida".

O njegovoj mimikriji i psihološkom profilu licemjera u svojoj knjizi *Završiti rat* Richard Holbrooke (Richard Holbruk) zabilježio je: "Bio je otmjen, šarmantan i neodređen. Milošević je ostavljao snažan prvi utisak na one koji nemaju stvarnu informaciju, tako da bi veliki broj američkih senatora ili kongresmena izlazila iz njegove kancelarije uzvikujući, **Pa, on ni blizu nije toliko loš kako sam očekivao!** Ali uprkos njegovoj spretnosti, Milošević je igrao igru

riječi lišenih suštine”.

Na psihološki profil i osjećaj me-sijanske uloge u srpskom korpusu zasigurno presudan utjecaj imao je *Memorandum* SANU-a. On se pojavio baš u vrijeme Miloševićeva vrtoglavog uspona, tako da je taj hegemonistički projekt za svoju realizaciju dobio “pravu” ličnost. Tako je *Memorandum* SANU-a, koji je Petar Stambolić još 1986. protumačio kao “In memorijam za Jugoslaviju”, za Miloševića bio sveto pismo do čije je realizacije moralo doći, što je veliki “vožd” eksplicitno i otvoreno 28. juna 1989. na mega-proslavi 600. godišnjice Kosovske bitke podsjetio okupljenu ostrašćenu milionsku masu, kao i to da bi cijelom svijetu odaslao poruku kako kosovsko junaštvo već šest vijekova inspirira naše stvaralaštvo, hrani naš ponos, te nam ne da da zaboravimo da smo jednom bili vojska velika, hrabra i ponosita, što je iskazao i riječima: “Šest vekova kasnije, danas smo opet u bitkama”, da bi prethodnu rečenicu malo amortizirao i malo zabašurio, ali ipak poslao jasnu i odlučnu poruku, te nastavio: “One nisu oružane, mada i takve nisu isključene. Ali, bez obzira kakve su, da su, bitke se ne mogu dobiti bez odlučnosti, hrabrosti i požrtvovanosti”.

Velikosrpski projekat u ideji i realizaciji Miloševića i bosanskih Srba

Da su Miloševićeve poruke jasne i odlučne, pokazalo se to preko njegovih istomišljenika i poslušnika, kako u Srbiji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Kosovu, koji su bili na ideji “Svi Srbi u jednoj državi” i koji su aktivno učestvovali u zločinima diljem bivše države na nesrbima i genocidu nad Bošnjacima. Tako su Nikola Koljević i Biljana Plavšić javno iznosili svoje genocidne računice o “konačnom obračunu” s Muslimanima, i pri tome u predstojećim bitkama za “vekovni cilj” homogene Srbije, nisu se libili otvoreno “halaliti” milionsku masu srpskog življa kao zalog buduće “slobode” i komocije bez “muslimanskog korova” i “genetski kvarne robe”, kako to tvrdi haška osuđenica Plavšić, pri tome dodavši: “Postoji”, kaže ona, “12 miliona Srba, neka ih pogine 6 miliona, ostaće ih 6, koji će uživati plodove pobjede”. Na ovakve istupe čak je u početku agresije javno reagirao general R. Mladić, kazavši da je to genocid i kako će se to objasniti svijetu, da bi se vrlo brzo priklonio i aktivno učestvovao u toj zločinačkoj ideji.

Inspiriran i zadužen odredbama *Memoranduma* SANU-a, posebno kada se radi o granicama Srbije, još za vrijeme Jugoslavije,

Milošević, kako navodi F. Hartman, bez sumnje je imao namjeru da silom izmijeni unutrašnje granice Jugoslavije, ali je u javnosti vrlo često govorio o očuvanju Jugoslavije. Kontaminirani njegovom kripto-politikom, rukovodeći Srbi SAO Krajine, otvoreno su izjavljivali da “Srbi žele svoju državu, bez obzira da li će se ona zvati Velika Srbija ili Jugoslavija”, tako da je, kako ističe Esad Bajtal, sve podređeno zadatku hipernacionaliziranja širokih masa, iz kojih se iznjedrio glavni slogan koji se uzvikivao na mitinzima i domaćim utakmicama: “Ovo je Srbija”, čak i van granica Jugoslavije, kao npr. u Drezdenu. No, nacifašistički apetiti rasli su pa je prethodni slogan zamijenjen novim, žešćim – sloganom “Srbija do Tokija”, koji direktno odslikava nacionalistički induciranu pregrijanost gomile, kako naglašava autor.

No, i pored toga što su oba slogana krajnje iracionalna, oni ipak šalju najprizemlju poruku militantne drskosti, koja, iako takva kakva jeste, prija uhu i običnom srpskom puku, a kamoli ostrašćenim nacionalistima. Ali, čak i na ovakve slogane, posebno ovaj drugi, u smislu da se napravi malo zabave, moglo bi se postaviti pitanje: ako se računa Srbija do Tokija, onda je Srbija trebala usmjeriti agresiju prema Istoku, a

ne prema zapadnim susjedima. No, šta reći na jednu takvu grotesku kolektivne svijesti.

Da je kolektivna svijest bila zavedena i kontaminirana Miloševićevom hegemonističkom politikom, autor navodi analitički osvrt Olivera Milosavljević i M. Tomanić, “da su za rat i stvaranje velike Srbije bili praktično svi”, dakle i oni “za” i oni “protiv” Slobodana Miloševića, te su mu “na zadatku stvaranja jedne srpske države asistirali svi... tj. realizaciju jedne velikodržavne etno-čistačke opsesije, koja će teroristički provođena biti plaćena životima, krvlju i suzama običnih, nedužnih građana, staraca, žena i nedužne djece”.

Te uzavrele strasti već su uveliko kiptjele u najvećem dijelu srpske politike, ali i ukupnog srpskog korpusa, iako je Jugoslavija još postojala, a rat još nije započeo. Sva ta klima po sistemu spojenih posuda prenesena je i na bosanske Srbe, od kojih se zahtijevalo, kako kaže F. Hartman, “**da djeluju u najvećoj tajnosti**, kako njihovi postupci ne bi izgledali kao dio dogovorenog plana razbijanja SFRJ”, i da treba “**izjavljivati da se zalažu za očuvanje Jugoslavije**”. Međutim, nečasne namjere otkrile su se vrlo brzo, još od prvih demokratskih izbora, nakon kojih su se vrlo brzo počeli formirati krizni

štabovi, zatim srpske opštine i niz drugih antiustavnih tijela i akata do proglašenja etno-nacionalističkih tvorevina, kako kod bosanskih Srba, tako i kod Hrvata, te otvorene oružane agresije Srbije i Hrvatske sa svojim kolaboracionistima unutar Bosne i Hercegovine.

Da je prostor bivše države pun kontrasta, ironije i sarkazma, pokazuje i činjenica da su čelnici Srbije i Hrvatske usred međusobnog krvavog sukoba, godinu dana prije početka agresije na Bosnu i Hercegovinu, dogovarali njenu podjelu, te osiguravali ljudstvo, naoružanje i logistiku za agresiju, zločine i pljačkanje ove zemlje, da bi sve to haški optuženik Milošević na Haškom sudu negirao sa riječima: **sve o Bosni i Hercegovini je čista laž; nije bilo logora u Bosni; etničko čišćenje je izmišljotina zapadnih propaganda; srpska artiljerija nije bombardovala Sarajevo; jame prepune leševa pored Srebrenice izmislili su poraženi; srpski dobrovoljci nisu silovali Muslimanke...** I tako su se u nedogled nizale gnusne izjave "velikog meštra manipulacije" s namjerom da Haški tribunal dovede do apsurdna, tako da se može zaključiti da su se Bošnjaci samogranatirali, samoubijali, sami sebe silovali, sami sebe u logore zatvarali i sl.

Kao vješt manipulator on je instrumentalizirao sve, pa čak i onaj najniži ljudski otpad za svoje prljave ciljeve. Tako je pustio brojne robijaše iz srbijanskih zatvora, dajući im šansu da bezobzirno pljačkaju i čine svakojake zločine nad nesrpskim življem diljem Bosne i Hercegovine.

No, to nije sve. Srpske zločine trebalo je naknadno ne samo negirati, već ih i pripisivati žrtvi, ništa manje nego da su se sami međusobno poubijali (kao što je to pokušaj s Markalama, Tuzlanskom kapijom i dr.), ili bošnjačke žrtve prikazati kao srpske, tj. zamijeniti teze, što su bez trunke savjesti i novinarske etike činili sluganski mediji pod Miloševićevom šapom, a u svemu tome treba istaći i zdušnu pomoć pravoslavne crkve, s čijim su blagoslovom Škorpioni i mnogi drugi zločinci kretali u najgnusnije zločine.

Da je Milošević teški negativac, autor pored sveg spomenutog, navodi i njegovu kriminogenu stranu kroz dobro osmišljenu pljačku državnog novca koji je prebacivan na Kipar na račune paravan-firmi. No, zato mu nije smetalo da na Haškom sudu sve negira, pri tome optužujući za svoja vlastita nedjela sve i svakog drugog.

Milošević – čovjek manje od ništa

Na taj način, kako kaže autor, samo je potvrdio svu istinitost onih 69 atributa, koje mu pripisuje srpski književnik Vidosav Stevanović, dok autor na osnovu svega rečenog, pa i onog što nije rečeno, ali se vrlo dobro zna, zaključuje da je to **čovjek ispod nule**, odnosno MANJE OD NIŠTA, kako je naslovljena prethodna knjiga, koja je u izmijenjenom sadržaju postala dio ove pod Glavom II, naslovljenom *Negacija tkanja*.

S ovom knjigom, sastavljenom od 15 članaka koji se mogu posmatrati odvojeno, ali i kao cjelina, autor je kao “delfski ronilac” zaronio u psihobiografiju Slobodana Miloševića, nastojeći dublje, analitički, fenomenološko-psihološki proučiti u Miloševićev sistem ontološke laži, te uz to prizemne i nepojmljivo surove nadmenosti i arogancije, iza koje je, kako kaže autor, nakon nesvjesnog samoubistva u Hagu (infarkt), ostalo samo jedno Golemo, Duboko Ništa u kojem se na kraju bezosjećajni diktator doslovno utopio.

“Bio je to”, dodaje autor, “psihološki sasvim logičan kraj čovječuljka-kukavice, onoga koji nije imao elementarne ljudske hrabrosti ni samopoštovanja da dočeka skori završetak sudskog procesa i konačno se suoči s poraznom presudom

koja je već kucala na vrata njegove bizarne – **neljudski prljave i zločinački krvave biografije**”.

Filozofsko-ontološki pojam “NIŠTA”, autor koristi u kontekstu odsustva svakog morala, poštovanja, samopoštovanja i napose odsustva svakog dobra u liku i djelu Slobodana Miloševića. Otuda dolazi i naslov knjige, koji riječju “MANJE” pojačava i cementira odsutnost svih ljudskih atributa koje autor stavlja ispod, tj. manje od ništa.

Tako za Bajtalov pokušaj sublimiranja psihobiografije Slobodana Miloševića nije stvar piščeva hira i dokone imaginacije, već pokušaj da se objektivno prikaže zlo ukorijenjeno u čovjeku koji je odgovoran za strašne zločine i razaranja na području bivše Jugoslavije, a posebno na prostoru Bosne i Hercegovine. S tim u vezi, kako navodi Esad Zgodić, Bajtalov rukopis korenspondira s naporima nevelikog kruga emancipatorski orijentirane srpske inteligencije, kao i nekih spisatelja iz evropskog miljea, kao što je Florens Hartman, Žak Žilijar, K. A. Nilsen, A. J. Veltesen idr.

U pokušaju da objasni masovnu psihologiju nacifašizma i utvrdi psihološki profil njegovih vođa, u kompariranju Slobodana Miloševića s Adolfom Hitlerom, autor se koristi publikacijama, svjedočenji-

ma i izjavama srpskih nacionalista: Dobrice Ćosića, Biljane Plavšić, Radovana Karadžića, Ratka Mladića, Momčila Krajišnika i drugih, kako bi predstavio jezgro nacionalističke bulumente, vjernih sljedbenika Miloševićeve kriptopolitike, koja se kao pandemija širila na srpski korpus. Iz plejade spomenutih autor se u trećoj glavi knjige, u dokumentima tkanja rata, posebno osvrnuo na Dobricu Ćosića, velikosrpskog ideologa, glavnog kreatora *Memoranduma* SANU-a, te osobu koja je najdirektnije učestvovala u kreiranju bosanske kataklizme, što je i pisanom riječju potvrdio knjigom *Bosanski rat*, knjigu, koju je u cijelosti prožeo svojom čuvenom “odom srpskim lažima” kao ključnim reperima srpske inteligencije i patriotizma.

Upravo se na istim ćosićevskim “vrijednostima” izdašno nadahnjivao Milošević, koji je i pored neoborivih dokaza, bez trunke savjesti, pred Haškim tribunalom više puta izjavljivao “nemam od čega da se branim i mogu samo da se ponosim”, kao i mnoštvo drugih grotesknih izjava s bizarnom pozerskom inscenacijom najprizemnije rašamonijade, koja je imala za cilj da sud pretvori u groteskni cirkus.

Optužbe za srpske zločine po Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini i Kosovu Milošević naziva zločinima

nad Srbijom i srpskim narodom i “genocidom nad Srbima”, a svaki pokušaj raskrinkavanja te tobože “istine” valjanom argumentacijom on interpretira kao **laž i satanizaciju srpskog naroda**. Krvave zločine i zlodjela on dosljedno svojoj aroganciji naziva “navodnim masakrima”; na stotine masovnih grobnica on naziva “navodnim masovnim grobnicama”. “Sve je to čista laž”, govori Milošević. Laž su za njega i logori za koje on smatra da su to bili samo prihvatni centri za izbjeglice u kojima su, kako navodi on, oni sasvim slobodni i gdje sasvim slobodno kupuju sebi hranu. Istina, dodaje, bili su ograđeni (to ne poriče), ali... bila je to, kako on kaže, “samo” žica za kokošarnik, a ne ograda logora.

On je zaista od svega nastojao napraviti farsu. Brojne svjedoke koji su svjedočili o zločinima nazvao je **izmanipulisanim svjedocima**. O stravičnom zločinu u Srebrenici, najvećem zločinu u Evropi poslije Drugog svjetskog rata, Milošević je, kako kaže, čuo tek od Carla Bildta (Karla Bilta), argumentirajući svoje tobože neznanje tvrdnjom kako mu se i sam Karadžić “zakleo da ništa ne zna o tome”.

Za razliku od onoga što on tobože “ne zna” o Srbima dotle sa sigurnošću zna sve o drugima, kao npr. “ni u Hrvatskoj ni u Bosni i

Hercegovini Srbi nisu počeli rat”, a “najveća zvjerstva u centralnoj Bosni počinili su Muslimani” i da upravo obrnuto od ovoga što sav svijet zna, genocid nisu počinili Srbi, **nego je genocid počinjen nad Srbima.**

U nastojanju da zamjenom teza laži prikaže kao istinu po starom receptu “da više puta ponavljana laž postaje istina”, sigurno je jedan dio javnosti, ako ništa drugo, stavio u nedoumicu, što je veoma opasno. Tako su npr. neki visoki međunarodni diplomati “pali na tu rudu”. Thorvald (Torvald) Stolterberg vjerovatno i dan danas ostaje pri svojoj izjavi “da su tamo (tj. u Bosni i Hercegovini) svi Srbi, samo što se neki drugačije zovu, te da se u Bosni rat vodi između siromašnih srpskih seljaka i bogatih Muslimana (koji su za njega također Srbi).

Takve izjave, uz bezbroj Miloševićevih, Karadžićevih, Čosićevih i mnoštvo drugih nacifašista, permanentno će izobličavati istinu a bestidnim lažima pripremati klimu za nove zločine. I zato Bajtalovo djelo, kao i djela autora s kojima korenspondira, itekako ima smisla u borbi protiv bujice laži, falsificiranja činjenica i svekolikog zla oličenog ne samo u Miloševiću, već svih onih koji su kontaminirani takvom ili sličnom ideologijom.

U svojoj osudi zla Bajtal se pita **zašto u pravilima Haškog suda nema smrtno kazne?** Naravno, ne zalaže se on za tu najstrožu kaznu da bi se “napio krvi krvnika”, nego da bi se najstrožije osudilo monstruozno zlo, da bi zločinačka ideja i praksa, kao štetna po društvenu zajednicu, bila zajedno sa zločincem pokopana.

Smrtna kazna, ističe autor, morala bi postojati bar kao principijelna mogućnost koja bi pratila najmonstruoznije historijske situacije u kojima nečijom obiješću, “padaju glave” hiljada nedužnih ljudi. Miloševićeva smrt, koja se tumači kao ubistvo, samoubistvo i sl. (kako gdje), tik pred presudu (još je imao samo 50 sati odbrane), s jedne strane došla je kao potpuno zaslužena smrtna kazna, a s druge strane, što se tiče pravnog opusa i njegova kompletiranja, kao nekom sračunatom subverzijom kojom je učinjena ogromna šteta.

Miloševiću dokazan genocid

Miloševiću je još 16. juna 2004. na neki način dokazan zločin u Bosni na taj način što je ODBIJEN PRIJEDLOG tzv. “prijatelja suda (*Amici curiae*, čitaj “prijatelji Miloševića”, za donošenje oslobađajuće presude. Odbijajući tzv. prijedlog “prijatelja suda”, pretresno vijeće Suda smatra da ima dovoljno

dokaza da je **postojao udruženi zločinački poduhvat** koji je uključivao članove rukovodstva bosanskih Srba, čiji su cilj i namjera bili da se bosanski muslimani djelimično unište kao grupa i da su njegovi učesnici izvršili genocid u Brčkom, Prijedoru, Sanskom Mostu, Srebrenici, Bijeljini, Ključu i Bosanskom Novom.

U tom udruženom zločinačkom poduhvatu Milošević je imao ključnu naredbodavnu i organizatorsku ulogu, o čemu postoje dokazi u sedam tačaka Odluke o odbijanju prijedloga “prijatelja suda” (Međupresuda) zbog:

1. toga što je imao opću rukovodeću poziciju među srpskim narodom, uključujući bosanske Srbe u Bosni i Hercegovini;
2. zalaganja optuženog za ideju velike Srbije i njegovu podršku toj ideji;
3. logističke i finansijske podrške bosanskim Srbima, za koju se razumno može zaključiti da je pružana uz znanje i podršku optuženog; logističku podršku ilustriraju bliski odnosi pripadnika VJ-a s VRS-om;
4. prirode odnosa i angažiranost optuženog na strani političkog i vojnog rukovodstva

bosanskih Srba;

5. autoriteta i utjecaja optuženog na rukovodstvo bosanskih Srba;
6. lične upoznatosti optuženog sa “svim što se radi”, te njegova insistiranja na tome da bude obaviješten “o svemu što se događa na frontu”;
7. počinjenja zločina, razmjera i obrazaca napada na teritorije gdje su počinjeni zločini: njihov intezitet, veliki broj ubijenih muslimana, okrutno postupanje s muslimanima u zatočeništvu u objektima i na drugim mjestima i ciljne napade na osobe koje su bile važne za opstanak muslimana kao grupe.

Na osnovu svega spomenutog Pretresno vijeće zaključilo je da je optuženi ne samo znao za genocidni plan udruženog zločinačkog poduhvata već i da je s njegovim učesnicima dijelio namjeru da djelimično unište bosanske muslimane kao grupu na onom dijelu teritorije Bosne i Hercegovine, koja je po planu trebala biti obuhvaćena srpskom državom. Imajući u vidu Miloševićevu međupresudu, kao i presude drugih ratnih zločinaca, kao što su Duško Tadić, Goran

Jelisić, Krstić i drugi, dokazano je da je državni vrh SRJ-a na čelu sa Slobodanom Miloševićem ne samo opremao, finansirao i vojno pomagao, već je imao potpunu, efektivnu kontrolu i koordinaciju pri općem planiranju i izvođenju političkih i vojnih aktivnosti.

Zaključak

Imajući u vidu, s jedne strane, neoborive činjenice i (ne)djela, što je s međupresudom već bilo dokazano, te ukupan opus Miloševićeve krypto-politike, prožete bestijalnim lažima, negiranjem, nipodaštavanjem i prebacivanjem krivice sa stvarnih zločinaca na žrtve, autor zaključuje da je Milošević ostao dosljedan svojoj zločinačkoj ideologiji do svoje smrti, što implicira čvrst stav na ideji “konačnog obračuna” i spremnosti na **ponovne zločine, čak do istrebljenja**. Njegova krivica kao inspiratora i pokrovitelja višegodišnjeg krvoprolića, iziskuje dvostruku odgovornost. On je odgovoran ne samo za užasne zločine što su ih Srbi počinili nad drugima, nego također i za zločine (bolje rečeno u većem broju slučajeva **nužnu odbranu**), koje su drugi (odgovarajući na srpske) počinili nad Srbima. Naravno, pri tome autor ne umanjuje niti negira zločine drugih.

Raskrinkavajući tako psihološki

opus Slobodana Miloševića kroz njegova djela, izjave i ukupno držanje, Esad Bajtal, za razliku od mnogih drugih, ovom knjigom nazvao je stvari (likove, pojave, događaje i sl.) pravim imenom i svojim “oštrim” perom zaparao “**planetarno zlo personificirano u ‘biću’**”, koje je autor označio kao “**MANJE OD NIŠTA**”, što u moralnom i ukupnom ljudskom smislu on i jeste.

Pored teksta (psihobiografije), prednja korica knjige mnogo govori o luđaku s fašističkim pozdravom i s licem punoga gnjeva, prezira, oholosti i bez trunke grižnje savjesti, stojeći drsko, zločinački, nad bezbrojnim tabutima žrtava genocida, što jasno, skoro kao i tekst, odslikava njegov lik i (ne)djelo, koje će ostati zabilježeno u analima beščašća i pomračenog uma, svrstavajući ga u rang najvećih zločinaca u historiji ljudskog društva.

Uzevši sve spomenuto u obzir, ovu knjigu, kao “urnek odvažnosti izričaja” bezmalo shvatam kao “bič božiji” u rukama Esada Bajtala, “bič” koji bi nas trebao opomenuti na svu razornost Miloševićeve, Čosićeve, Karadžićeve i ideologije svih drugih naciofašista, ideologije koja ni za tren nije presahla, čak naprotiv, dobila je nove konture i nove poklonike.

U tom smislu Bajtalova knjiga

zasigurno predstavlja veliki doprinos u naučno-istraživačkom opusu karaktera rata, glavnih ideologa, naredbodavaca i realizatora agresije, negatora zločina i genocida nad Bošnjacima, te kao takva mora se shvatiti kao poruka, pouka i osuda

Miloševićeve kripto-politike, kao i svake druge politike koja vodi u zločine, razaranja i genocid nad bilo kojom etničkom ili društvenom grupom.

Sarajevo, 11. marta 2015.

Dr. Fikret Bećirović

UDK 327.82:341.281(497-15)

ULOGA DIPLOMATIJE U RJEŠAVANJU MEĐUNARODNIH I MEĐUDRŽAVNIH NESPORAZUMA NA PROSTORU ZAPADNOG BALKANA

Prikaz knjige dr. Džemala Najetovića i Flamura Gashija

Diplomatija je vanjskopolitička djelatnost države u odnosu na druge subjekte međunarodnog prava i međunarodnih odnosa – države i od njih osnovane međunarodne organizacije. Autori idu od prve upotrebe pojma diplomatija (francuski kardinal Rišelje, 1624–1642. g., predsjednik vlade Francuske).

Ova knjiga nije pisana isključivo kao udžbenik, ali po svom kvalitetu i sveobuhvatnosti materije ona to zaista i jeste, jer sadrži razmatranja brojnih faktora koji utječu na međunarodne i međudržavne pro-

bleme i načine njihova rješavanja. Zato će svaki njen čitalac biti u mogućnosti da se sveobuhvatno upozna sa sadržajem i da shvati složenost i slojevitost međunarodnih i međudržavnih problema, kao i značaj i ulogu diplomatije u njihovu rješavanju, a posebno u dizajniranju, oblikovanju i vođenju vanjske politike.

Ova knjiga predstavlja svojevrsni zbornik odabranih stručnih članaka (ogleda) iz međunarodnog prava, međunarodnog javnog prava, diplomatsko-konzularnog